

ינואר 2013

ללקוחותינו הנכבדים שלום,

הנדון: העסקת פליטים ומסתננים בעקבות התיקון לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) –

1. ביום 11.12.2013 תוקן החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט). התיקון לחוק חל הן על מסתננים השוהים כיום בישראל, והן על מסתננים, ככל שיכנסו לישראל לאחר חקיקת החוק. התיקון לחוק כולל, בין היתר, הקמת מרכז שהייה למסתננים, וקובע את התנאים וההגבלות שיחולו על מסתננים השוהים במרכז שהייה. המסתנן השוהה במרכז שהייה יחזיק ב"הוראת שהייה", המהווה אסמכתא חוקית לשהייתו של המסתנן בישראל, ובכפוף לתנאים שנקבעו בה.
2. החוק קובע במפורש כי מסתנן השוהה במרכז שהייה לא יורשה לעבוד (סעיף 32 ו' לחוק). עוד נקבע בחוק, כי מסתנן שקיבל הוראת שהייה לא יקבל אשרה ורישיון לישיבה בישראל וזאת על אף סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל (אשרה אשר מכוחה גרים כיום בישראל עשרות אלפי מסתננים ופליטים).
3. ואולם, החוק לא דן במפורש במעמדם של עשרות אלפי המסתננים שכבר השתקעו ועובדים בישראל. מדברי ההסבר להצעת החוק עולה כי לממונה על ביקורת הגבולות יש סמכות רחבה להורות על שהייתם במרכז שהייה של מי שמועברים אליו ישירות ממשמורת וגם להורות על שהייתם במרכז שהייה של מי ששוחררו מן המשמורת ושוהים במרכזי הערים.
4. החוק אינו מבדיל בין מדינות המוצא של המסתננים, וזאת בניגוד למדיניות המקלה שנקטה בעבר לגבי מסתננים מאזורי מלחמה כגון אריתראה ודרום סודן.
5. בעקבות התיקון לחוק, הוציאה רשות ההגירה והאוכלוסין הודעה והנחיות, אשר מצורפות בלינק המצ"ב (להלן: "ההודעה").
http://www.piba.gov.il/SpokesmanshipMessages/Pages/11122013_2.aspx

בתחתית ההודעה (בלינק המצ"ב) ישנן הבהרות לעניין סוגי רישיונות והוראות שהייה הניתנים למסתננים, כדלקמן:

- הוראת שהייה - ניתנת למי שהוזמן לשהות במרכז שהייה. המחזיק בהוראת שהייה אינו רשאי לעבוד ותעשה אכיפה כנגד מעסיק המעסיק אותו.
- רישיון זמני – "אינו רשאי לעבוד" - המחזיק ברישיון ישיבה זה, משוחרר בתנאים בהתאם לחוק הכניסה לישראל עד ליציאתו מישראל. המחזיק בו אינו רשאי לעבוד ותעשה אכיפה כנגד מעסיק המעסיק אותו.
- רישיון זמני שאינו מהווה רישיון עבודה (הגבלת מגורים ועבודה) - ניתן למסתנן אשר לעת הזו לא ניתן להשיבו למדינתו, ועד ליציאתו מישראל. המחזיק בו אינו רשאי לעבוד ותעשה אכיפה כנגד מעסיק המעסיק אותו באזור ההגבלה בלבד (למשל, איסור העסקה בערים תל-אביב ואילת).

נחום פינברג *

ארנה שר

קרן שליט

עמי שחר

סמדר קפלן

אפרת בירן

אורלי אבירם

יעקב מלישקביץ

ירון קרמר

מיכל פינברג-דורון **

אלון נוי

אורית כזום

אסף ארזי

דוד משה

אוהד גלעד

רוני איסח גנט

נטלי קמחי

מאיה גבעון

עדי תורג'מן

ליאת כהן

אילה פלזנסל דברת

רוני יואלי פולק

חן גבאי

טובה שרון

ג'ניה וולנסקי ליבר

רוני הרמל

אסף בקר

יעל חבינשטיין

שלומית שליט

דניאל כוכבי

מיכל גוקן

שחר פישביין

אורלי חרס

נועה כוכבי

* נטריון

** חברה גם בלשכת עורכי הדין של ניו-יורק

- רישיון זמני שאינו מהווה רישיון עבודה - ניתן למסתנן אשר לעת הזו לא ניתן להשיבו למדינתו, ועד ליציאתו מישראל. לאור החלטת בג"צ 6312/10 לא תבוצע אכיפה כנגד מעסיק המעסיק אותו על עצם העסקתו¹.
- 6. לתשומת לבכם, כאשר נכנסים ללינק של רשות ההגירה והאוכלוסין שצוין לעיל, ניתן לראות צילום לדוגמא של כל אחד מארבעת סוגי הרישיונות וההוראות אשר פורטו לעיל.
- 7. בהתאם להודעת רשות ההגירה והאוכלוסין, תבוצע אכיפה מוגברת על העסקת מסתננים אשר אינם רשאים לעבוד בישראל או שברישיונם מצויה הגבלה לאזור מגורים עבודה כאמור. מעסיק שפועל בניגוד לחוק חשוף לקנסות והגשת כתבי אישום. כפועל יוצא, קובעת ההודעה כי "על המעסיק חלה חובה לבדוק את מעמדו של העובד בטרם קבלתו לעבודה".
- 8. אנו נתקלים בשאלות מצד מעסיקים לגבי שאלת האכיפה בהתייחס לעובדים המחזיקים בסוג הרביעי של הרישיון ("רישיון זמני שאינו מהווה רישיון עבודה" - רישיון לפי סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל).
- בהתאם להנחיית רשות ההגירה והאוכלוסין במקרה של עובד המחזיק רישיון זה מסוג זה, בשלב זה, לא תתבצע אכיפה נגד המעסיקים, וזאת ללא תלות במדינת המוצא.
- 9. המלצתנו היא לבדוק את הרישיונות של העובדים ולוודא שהם בתוקף. יש לתזכר את העובדים טרם פקיעת הרישיון כי עליהם לחדשו. לא מן הנמנע שבעקבות התיקון לחוק, כאשר מסתנן ירצה לחדש את רישיונו, יוטלו עליו מגבלות חדשות (למשל, אזור גיאוגרפי), ואולי אף איסור העסקה (אם יוחלט להעביר את המסתנן למרכז שהייה).
- 10. עוד חשוב להבהיר כי ההנחיות בנוגע לאכיפת העסקת מסתננים המפורטת לעיל יכולות להשתנות בהתאם למדיניות הממשלה ו/או לשינויים במצב המדיני והביטחוני במדינות המוצא של המסתננים.

חוזר זה אינו מהווה תחליף לייעוץ משפטי קונקרטי.

בברכה,

מיכל פינברג-דבורה עוזר

¹ במסגרת הדיון בבג"ץ 6312/10 קו לעובד ואח' נ' הממשלה ושר הפנים (ניתן ביום 16.1.2011), התחייבה המדינה שלא לבצע פעולות אכיפה כנגד מעבידים המעסיקים מסתננים ומבקשי מקלט המגיעים ממדינות אריתריאה וסודן (אשר אין בידם היתר עבודה כדין), בטרם יחל לפעול מרכז שהייה למסתננים מגבול מצרים, וזאת על אף האיסור להעסיקם ללא היתר. נוסף על כך, התחייבה המדינה ליתן הודעה מראש של 30 יום בטרם תחל באכיפה כאמור.